

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1960

Vyhlášené: 07.06.1960 Časová verzia predpisu účinná od: 15.04.1963 do: 27.02.1964

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

65

ZÁKON

z 25. mája 1960

o národných výboroch

Národné zhromaždenie Československej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

Oddiel 1

Postavenie národných výborov a ich úloha v rozvoji socialistickej spoločnosti

§ 1

(1) Národné výbory - najširšia organizácia pracujúcich - sú orgánmi štátnej moci a správy v krajoch, okresoch a v obciach.

(2) Národné výbory sú výrazom zväzku robotníkov, roľníkov a inteligencie na čele s robotníckou triedou. Všetkou svojou činnosťou tento zväzok neustále upevňujú a prehlbujú.

§ 2

Národné výbory sú zložené z poslancov, ktorí sú ľuďom volení, ľudu zodpovední a môžu byť na základe rozhodnutia svojich voličov kedykoľvek odvolaní.

§ 3

(1) Národné výbory organizujú pod vedením Komunistickej strany Československa hospodársku a kultúrnu výstavbu na svojom území a sú prednými strážcami socialistickej spoločnosti ľudu. Všetka ich činnosť smeruje k všestrannému rozvoju vyspelej socialistickej spoločnosti.

(2) Otázky hospodárskej a kultúrnej výstavby riešia a prijaté opatrenia vykonávajú za najširšej účasti pracujúcich kolektívne volené orgány - plenárne zasadanie, rada a komisie národného výboru. Tieto komisie sú významným nástrojom pre rozširovanie účasti pracujúcich na priamom riadení hospodárstva a kultúry a rozhodujú v nich poslanci spolu s ďalšími občanmi.

§ 4

Národné výbory vytvárajú sústavne podmienky, aby pracujúci sa v čo najväčšom počte tvorivo podieľali na neustálom rozvoji spoločnosti, v masovom meradle uplatňovali svoju iniciatívu a aktivitu, získavali stále bohatšie skúsenosti v riadení štátu a vyrastali v uvedomelých organizátorov socialistickej výstavby. Tým národné výbory nielen znásobujú svoje sily, ale plnia aj významné poslanie v komunistickej výchove pracujúcich.

§ 5

Národné výbory úzko spolupracujú s dobrovoľnými spoločenskými organizáciami, najmä s Revolučným odborovým hnutím a s Československým sväzom mládeže. Spolu s nimi organizujú pracujúcich na riešenie a vykonávanie hospodárskych a kultúrno-politických úloh, rozvíjajú socialistické súťaženie a výchovu pracujúcich a upevňujú vzťahy súdružskej spolupráce.

§ 6

(1) Národné výbory sú pod stálou kontrolou pracujúceho ľudu, sú mu plne zodpovedné a pravidelne mu skladajú účty zo svojej činnosti.

(2) Kritiku, pripomienky, sťažnosti, návrhy a podnety prijímajú národné výbory s plnou pozornosťou a s vedomím, že sú v nich vyjadrené bohaté skúsenosti pracujúceho ľudu z praxe socialistickej výstavby.

§ 7

Národné výbory spájajú vo svojej činnosti plnenie úloh celoštátnych s uspokojovaním osobitných potrieb svojho územia, spravujúc sa zásadou, že záujmy všetkého ľudu sú nadradené záujmom čiastkovým a miestnym.

§ 8

(1) Národné výbory zabezpečujú na základe štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva a štátneho rozpočtu komplexný rozvoj hospodárstva a kultúry krajov, okresov, miest a dedín.

(2) Národné výbory riadia a zodpovedajú za spoločensky dôležité odvetvia hospodárstva a kultúry, predovšetkým za výrobu pôdohospodársku, stavebnú a miestneho priemyslu, za bytovú a občiansku výstavbu, za cestnú dopravu, za vodné hospodárstvo, za zdravotnícke, sociálne, komunálne a iné služby, za rozvoj školstva a kultúry. Stálym rozvíjaním týchto úsekov významne ovplyvňujú tempo rozvoja celého národného hospodárstva a podieľajú sa na zvyšovaní hmotnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva.

(3) Národné výbory spolupracujú pri plánovaní a zabezpečovaní rozvoja hospodárstva riadeného priamo ministerstvami a dbajú o súlad činnosti a rozvoja všetkých odvetví národného hospodárstva na svojom území. Podieľajú sa na rozmiestovaní výrobných síl, mobilizujú zdroje a rezervy na plnenie plánu v celom národnom hospodárstve, dbajú o vytváranie účelných a hospodárnych vzťahov medzi výrobou, odbytom, zásobovaním a dopravou, o účinnú spoluprácu podnikov a organizácií na svojom území i o hospodárne využívanie prostriedkov vynakladaných na socialistickú výstavbu.

§ 9

(1) Národné výbory riadia a plne zodpovedajú najmä za neustály rozvoj pôdohospodárskej výroby; organizujú rozvoj socialistickej veľkovýroby, starajú sa o upevňovanie jednotných roľníckych družstiev a štátnych majetkov, o zavádzanie najnovších poznatkov vedy a techniky do pôdohospodárskej výroby, o zvyšovanie úrodnosti pôdy a ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu; plánujú a organizujú výkup pôdohospodárskych výrobkov a zodpovedajú za splnenie plánu výkupu;

stavebnej výroby, ktorá je im podriadená, a výroby niektorých stavebných hmôt; zabezpečujú bytovú a občiansku výstavbu, starajú sa o údržbu bytového fondu, jeho plné využitie a spravodlivé pridelovanie bytov; riadia výstavbu obcí a dbajú o stále zlepšovanie ich vzhľadu;

priemyslovej výroby miestneho významu, služieb, opráv a údržby pre obyvateľstvo; zabezpečujú zásobovanie obyvateľstva uhlím;

zásobovania národného hospodárstva i obyvateľstva vodou;

verejnej osobnej i nákladnej cestnej dopravy a jej účelné usporiadanie; spravujú cestnú sieť a značnú časť autoopravárenstva;

verejného stravovania; zabezpečujú súlad činnosti všetkých zariadení verejného stravovania;

školstva, kultúry a vzdelania ľudu; zabezpečujú tesné spojenie školy so životom a v spolupráci s dobrovoľnými spoločenskými organizáciami sa starajú o rozvíjanie kultúrnej a osvetovej činnosti zameranej na šírenie vedeckého svetového názoru, na zvyšovanie všestranného vzdelania pracujúcich a na výchovu umením, podporujú ľudovú umeleckú tvorivosť a vytvárajú podmienky pre bohatý kultúrny a spoločenský život pracujúcich;

preventívnej a liečebnej zdravotníckej starostlivosti o obyvateľstvo a sociálneho zabezpečenia pracujúcich.

(2) Pre účelné plnenie týchto úloh národné výbory

spravujú hospodárske organizácie, školské, kultúrne, osvetové, zdravotnícke, sociálne a iné zariadenia, projektové a iné ústavy a podľa potreby zriaďujú ďalšie takéto organizácie, na zabezpečenie ich úloh zverujú im do správy časti národného majetku, vymenúvajú a odvolávajú ich vedúcich pracovníkov a riadia ich činnosť;

hospodária podľa vlastného plánu a rozpočtu potrebnými investičnými a ďalšími materiálnymi a finančnými prostriedkami a určujú počty pracovníkov;

zabezpečujú školenie odborných pracovníkov, včítane stredných odborných kádrov a sa starajú o ďalší odborný a politický rast všetkých pracovníkov;

rozvíjajú v spolupráci s orgánmi Revolučného odborového hnutia a jednotných roľníckych družstiev socialistické súťaženie pracujúcich a organizujú dobrovoľné pracovné brigády a svojpomocné akcie občanov.

(3) Národné výbory

dozerajú na plynulé zásobovanie obyvateľstva všetkými druhmi tovaru, rozmiestujú obchodné predajne a podľa potrieb obyvateľstva ich sieť zdokonaľujú, starajú sa o zvýšenie kultúrnosti predaja a o rozvíjanie jeho pokrokových foriem;

starajú sa o zveladenie prírody a ochranu pôdy, lesov, ovzdušia a vodných tokov a vytvárajú tak stále bohatší zdroj blahobytu ľudu i vhodné prostredie pre zdravie a odpočinok pracujúcich;

zabezpečujú občanom, najmä mládeži vychádzajúcej zo škôl, právo na prácu;

vytvárajú podmienky pre rozvoj telesnej výchovy a športu;

všestranne prispievajú k upevňovaniu obranyschopnosti krajiny.

§ 10

Národné výbory majú právo sledovať činnosť štátnych orgánov a hospodárskych organizácií na svojom území, hodnotiť, ako plnia úlohy, upozorňovať ich na nedostatky v ich činnosti a požadovať ich odstránenie; pomáhajú im pri plnení úloh. Hospodárske organizácie riadené ústrednými orgánmi sú povinné spolupracovať s národnými výbormi a plniť úlohy nutné na zabezpečenie plánovitého rozvoja krajov, okresov a obcí.

§ 11

(1) Národné výbory dbajú, aby sa plnili zákony, chránia socialistické vymoženosti pracujúceho ľudu, socialistické vlastníctvo, práva a oprávnené záujmy občanov a socialistických organizácií, zabezpečujú verejný poriadok a dodržiavanie pravidiel socialistického spoluzitia. K tomu vedú v spolupráci s dobrovoľnými spoločenskými organizáciami všetkých občanov.

(2) Národné výbory podľa ustanovení osobitných zákonov volia a odvolávajú sudcov a sudcov z ľudu. Hodnotia, ako súdy v ich obvode plnia svoje úlohy a pomáhajú im.

§ 12

Národné výbory sú oprávnené vydávať všeobecne záväzné nariadenia, pokiaľ sú potrebné na plnenie ich úloh. Tieto nariadenia nesmú byť v rozpore so zákonmi a inými právnymi predpismi.

Oddiel 2

Sústava národných výborov. Úloha národných výborov jednotlivých stupňov v riadení hospodárskeho a kultúrneho rozvoja krajiny

§ 13

(1) Sústava národných výborov, spôsob ich riadenia a činnosti a výstavba ich orgánov spočíva na zásade demokratického centralizmu, v ktorom sa ústredné riadenie hospodárskej a kultúrnej výstavby spoločnosti účelne spojuje so širokou právomocou a zodpovednosťou národných výborov všetkých stupňov, za súčasného uplatnenia tvorivej iniciatívy a aktívnej účasti pracujúcich.

(2) Sústavu národných výborov tvoria krajské národné výbory, okresné národné výbory a v obciach mestské a miestne národné výbory.

(3) Mestské národné výbory pôsobia v mestách, ktoré sú sídlami krajov a okresov, a v ostatných veľkých obciach mestského charakteru, ktoré určí krajský národný výbor.

(4) Mestské národné výbory v Bratislave, Brne, Ostrave a v Plzni majú postavenie okresného národného výboru. V obvodoch týchto miest pôsobia obvodné národné výbory.

(5) V hlavnom meste Prahe je Národný výbor hlavného mesta Prahy, ktorý má postavenie krajského národného výboru. V pražských obvodoch sú obvodné národné výbory.

(6) So súhlasom obyvateľov možno rozhodnutím krajského národného výboru zriadiť jeden miestny národný výbor i pre niekoľko obcí.

§ 14

(1) Počet poslancov národného výboru sa určuje so zreteľom na územný rozsah a počet obyvateľov v obvode národného výboru, jeho úlohy v rozvoji hospodárstva a kultúry, ako aj so zreteľom na to, aby národný výbor tvoril výkonný pracovný sbor.

(2) Do krajských národných výborov sa volí 80 až 150 poslancov.

(3) Do okresných národných výborov sa volí v okresoch do 135 000 obyvateľov 60 až 90 poslancov a v okresoch nad 135 000 obyvateľov 90 až 120 poslancov.

(4) Do miestnych a mestských národných výborov sa volí v obciach do 600 obyvateľov 9 až 15 poslancov

v obciach od 600 do 1500 obyvateľov 15 až 25 poslancov

v obciach od 1500 do 5000 obyvateľov 25 až 35 poslancov

v obciach od 5000 do 10 000 obyvateľov 35 až 45 poslancov

v obciach od 10 000 do 20 000 obyvateľov 45 až 70 poslancov

v obciach od 20 000 do 50 000 obyvateľov 70 až 100 poslancov

v obciach nad 50 000 obyvateľov 100 až 120 poslancov

(5) Do mestských národných výborov v Bratislave, Brne, Ostrave a v Plzni sa volí jeden poslanec na 1000 obyvateľov, najviacej sa však volí 150 poslancov. Do obvodných národných výborov v týchto mestách sa volí toľko poslancov ako do miestnych (mestských) národných výborov.

(6) Do Národného výboru hlavného mesta Prahy sa volí 1 poslanec na 6500 obyvateľov. Do obvodných národných výborov v Prahe sa volí 1 poslanec na 1000 obyvateľov, najmenej sa však volí 50 a najviacej 80 poslancov.

§ 15

(1) Úloha národných výborov jednotlivých stupňov v hospodárskej a kultúrnej výstavbe vychádza z týchto zásad:

1. Krajské národné výbory zodpovedajú za správne určenie a rovnomerné plnenie úloh hospodárskej a kultúrnej výstavby riadenej národnými výbormi. Pri plnení týchto úloh vychádzajú z jednoty celoštátnych a miestnych záujmov. Napomáhajú k zabezpečeniu celoštátnych úloh na území kraja, organizujú využívanie všetkých jeho zdrojov a rezerv, dbajú o správne rozmiestenie hospodárstva riadeného národnými výbormi a iniciatívne navrhujú ústredným orgánom riešenie problémov rozvoja kraja. Riadia činnosť okresných národných výborov a vytvárajú predpoklady pre to, aby všetky národné výbory na ich území mohli úspešne plniť svoje úlohy v rozvoji hospodárstva a kultúry. Priamo riadia hospodárske a rozpočtové organizácie krajského významu. Zabezpečujú jednotu odvetvových a územných hladísk v riadení a plánovaní rozvoja národného hospodárstva a kultúry.
2. Okresné národné výbory sú v sústave národných výborov hlavným článkom riadenia rozvoja hospodárstva a kultúry. Zodpovedajú za správne určenie úloh hospodárskej a kultúrnej výstavby riadenej okresnými, mestskými a miestnymi národnými výbormi a za rovnomerné plnenie týchto úloh. Riadia a pomáhajú rozvíjať hospodársku a kultúrnu činnosť mestských a miestnych národných výborov a majú rozhodujúce postavenie v riadení rozvoja pôdohospodárskej výroby, školstva a kultúry. Usmerňujú výstavbu obcí a zabezpečujú jej vysokú hospodárnosť. Priamo riadia tie hospodárske, školské, sociálne, zdravotnícke a iné organizácie, ktoré vyvíjajú činnosť a uspokojujú potreby pracujúcich prevažne v rámci okresu. Účastňujú sa riadenia komplexného rozvoja hospodárstva na území kraja a zabezpečujú komplexný rozvoj okresu.
3. Miestne a mestské národné výbory, ktoré sú najbližšie pracujúcemu ľudu, riadia alebo spravujú podniky a zariadenia, ktoré uspokojujú potreby obyvateľstva prevažne na území obce. Majú zvlášť významnú úlohu pri prehĺbovaní socialistickej demokracie a pri zabezpečovaní rastu hmotnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva.

Miestne a mestské národné výbory zabezpečujú hlavne rozvoj pôdohospodárskej výroby, upevňovanie jednotných roľníckych družstiev a výkup pôdohospodárskych výrobkov. Pri riešení otázok rozvoja pôdohospodárstva využívajú aktivitu a iniciatívu všetkých občanov. Miestne a mestské národné výbory rozvíjajú služby a miestnu výrobu, najmä v mestách a iných väčších obciach, do ktorých má spád niekoľko okolných obcí; zriaďujú podniky poskytujúce služby a zabezpečujú tak lepšie uspokojovanie rastúcich potrieb obyvateľstva a postupné odstraňovanie

rozdielu medzi mestom a dedinou. Zodpovedajú za celkovú bytovú politiku v obci. Spravujú školské, kultúrne a iné zariadenia a v spolupráci so spoločenskými organizáciami sa starajú o rozvoj vzdelania a bohatý kultúrny život pracujúcich. Vybavujú bežné záležitosti občanov.

(2) Úlohu Národného výboru hlavného mesta Prahy a obvodných národných výborov v Prahe vymedzí vláda s prihliadnutím k dvojstupňovej sústave a k povahe úloh národných výborov v hlavnom meste republiky.

§ 16

Národný výbor vyššieho stupňa usmerňuje a riadi činnosť národných výborov nižších stupňov a dbá pritom plne na ich právomoc a zodpovednosť. Národný výbor vyššieho stupňa tesne spolupracuje s národnými výbormi nižšieho stupňa pri príprave vlastných opatrení, oboznamuje ich s dôležitými problémami politického, hospodárskeho a kultúrneho rozvoja, ktoré riešia vyššie orgány, a poskytuje im účinnú pomoc pri plnení úloh.

§ 17

Činnosť národných výborov riadi a kontroluje vláda.

§ 18

(1) Hlavným nástrojom riadenia hospodárskej a kultúrnej výstavby je štátny plán rozvoja národného hospodárstva a štátny rozpočet. Na ich základe ustanovujú národné výbory pre svoj obvod plán hospodárskej a kultúrnej výstavby a rozpočet za úseky nimi riadené.

(2) Štátny plán rozvoja národného hospodárstva a štátny rozpočet určuje smery, tempo a proporcie rozvoja hospodárstva riadeného národnými výbormi a hlavné úlohy v kultúrnej výstavbe.

Pritom štátny plán určuje jednotlivým krajským národným výborom také základné úlohy, ktoré je nutné splniť na zabezpečenie proporcionálneho rozvoja celého národného hospodárstva. Objem investičných i ostatných materiálových a finančných prostriedkov a počty pracovníkov sa určujú jednotlivým krajským národným výborom súhrnne za všetky odvetvia riadené národnými výbormi; v nevyhnutnej miere sa určujú všetkým alebo len niektorým krajom oddelene pre niektoré odvetvia alebo ich časti.

Obdobne postupuje národný výbor vyššieho stupňa voči národným výborom nižšieho stupňa a voči podnikom a organizáciám, ktoré riadi.

(3) Každý národný výbor vypracuje vlastný plán a rozpočet, v ktorom určí - pri dodržaní ukazovateľov štátneho plánu a rozpočtu - podrobnejšie proporcie a úlohy v rozvoji hospodárskej a kultúrnej výstavby nim riadenej. Pri vypracúvaní a zabezpečovaní plánov a rozpočtov sleduje hľadisko komplexného rozvoja národného hospodárstva na svojom území a podľa poradia naliehavosti potrieb a miestnych podmienok samostatne rozhoduje o použití prostriedkov pre investičnú výstavbu i ostatných materiálových a finančných prostriedkov a pracovných síl. Usiluje pritom o najvyššiu hospodárnosť.

(4) Vláda sústavne preveruje, ako národné výbory plnia plánované úlohy, a hodnotí výsledky ich činnosti. Robí opatrenia potrebné na riadne zabezpečenie úloh národných výborov. Obdobne postupuje i národný výbor vyššieho stupňa voči národným výborom nižšieho stupňa a voči podnikom a zariadeniam, ktoré sú mu podriadené.

§ 19

(1) Ministerstvá (ústredné orgány) sú povinné tesne spolupracovať predovšetkým s krajskými národnými výbormi pri vypracovaní návrhov štátneho plánu a štátneho rozpočtu a riešiť s nimi

závažné problémy rozvoja hospodárstva a kultúry. Svojou činnosťou vytvárajú podmienky na to, aby národné výbory mohli plniť svoje úlohy, a poskytujú im všestrannú pomoc.

(2) Ministerstvá (ústredné orgány) pôsobiace v odvetviach spravovaných národnými výbormi v úzkej súčinnosti s krajskými národnými výbormi najmä sledujú, kontrolujú a napomáhajú plnenie hlavných úloh plánov a rozpočtov, zabezpečujú vysokú úroveň odborného vedenia odvetvia, uplatňujú v nich najnovšie poznatky vedy a techniky a vydávajú smernice v otázkach vyžadujúcich jednotnú celoštátnu úpravu.

§ 20

Ak odporuje niektoré uznesenie národného výboru plánu alebo rozpočtu, zákonu, nariadeniu alebo uzneseniu vlády, uzneseniu národného výboru vyššieho stupňa alebo uzneseniam alebo smerniciam ústredných orgánov štátnej správy, nadväzujúcim na zákony, nariadenia alebo uznesenia vlády, a ak neurobí nápravu národný výbor sám, národný výbor vyššieho stupňa alebo vláda zruší takéto uznesenie. Rada národného výboru vyššieho stupňa môže pozastaviť výkon takéhoto uznesenia; predloží potom vec bezodkladne svojmu národnému výboru na rozhodnutie.

Oddiel 3

Činnosť a výstavba národných výborov

§ 21

Riadenie hospodárskej a kultúrnej výstavby vo svojom územnom obvode uskutočňuje národný výbor kolektívnymi orgánmi zloženými z poslancov - plenárnym zasadáním, radou a komisiami národného výboru. Plenárnemu zasadaniu národného výboru prislúcha vytvárať orgány národného výboru, hospodárske a rozpočtové organizácie, určovať smer ich činnosti a hlavné úlohy a kontrolovať ich plnenie.

V plenárnom zasadaní, rade a v komisiách poslanci priamo riešia a zabezpečujú plnenie úloh národného výboru. Zastupiteľský sbor tak svojimi členmi rokuje, uznáva sa i vykonáva svoje rozhodnutia a rozhodnutia vyšších orgánov.

Plenárne zasadanie národného výboru

§ 22

(1) Plenárne zasadania národného výboru sa zvolávajú na vecné prejednanie a vyriešenie zásadných otázok hospodárskeho a kultúrneho života kraja, okresu, mesta alebo dediny.

(2) Národný výbor na svojich plenárnych zasadaniach najmä:

- a) určí politickohospodárske smernice na vypracovanie plánu a rozpočtu, schvaľuje plány a rozpočty, ktorými určuje úlohy podriadeným organizáciám a národným výborom nižšieho stupňa, a prideluje prostriedky na ich plnenie; prejednáva polročné a ročné výsledky plnenia plánu a rozpočtu a schvaľuje výsledky hospodárenia podriadených organizácií a ročné komplexné rozborý hospodárenia, ako aj záverečný účet národného výboru;
- b) rieši zásadné otázky súvisiace s riadením a plánovaním komplexného rozvoja hospodárstva na svojom území a so zabezpečením úloh v jednotlivých odvetviach hospodárstva a kultúry riadených národnými výbormi;
- c) zabezpečuje v podmienkach svojho územia stranícke a vládne uznesenia;
- d) zriaďuje a ruší hospodárske a rozpočtové organizácie v odvetviach riadených národnými výbormi;

e) riadi činnosť svojej rady, komisií, odborov a národných výborov nižších stupňov; kontroluje, ako plnia svoju úlohu organizátorov pracujúcich pri uskutočňovaní úloh národných výborov, a hodnotia výsledky ich práce.

(3) Národný výbor na svojich plenárnych zasadaniach

- a) volí a odvoláva predsedu národného výboru, jeho námestníkov, tajomníka a ostatných členov rady;
- b) zriaďuje komisie, volí a odvoláva ich predsedov a ostatných členov;
- c) zriaďuje a ruší odbory národného výboru a ustanovuje a zbavuje ich vedúcich;
- d) volí a odvoláva sudcov a sudcov z ľudu podľa ustanovení osobitných zákonov a prejednáva zprávy o činnosti súdov v svojom obvode.

(4) Národnému výboru prislúcha vydávať všeobecne záväzné nariadenia. V nutných a neodkladných prípadoch môže vydať nariadenie i rada národného výboru; takéto nariadenie stratí platnosť ak ho neschváli národný výbor v najbližšom plenárnom zasadaní.

§ 23

(1) Plenárne zasadania národného výboru sa zvolávajú, kedykoľvek je to potrebné na riešenie dôležitých a zásadných otázok. Plenárne zasadania krajských národných výborov sa zvolávajú aspoň štyrikrát do roka, okresných a mestských národných výborov aspoň šesťkrát do roka a miestnych národných výborov aspoň osemkrát do roka.

(2) Plenárne zasadanie národného výboru zvoláva predseda národného výboru na podklade uznesenia rady. Ak o to požiada aspoň štvrtina poslancov alebo národný výbor vyššieho stupňa alebo jeho rada, musí predseda zvolať národný výbor na mimoriadne plenárne zasadanie.

(3) Národný výbor sa môže uznášať, ak je prítomná väčšina jeho poslancov; na platnosť uznesenia sa vyžaduje väčšina hlasov prítomných poslancov.

§ 24

(1) Prípravu plenárneho zasadania národného výboru organizuje jeho rada v tesnej spolupráci s komisiami a s poslancami národného výboru a za najširšej účasti pracujúcich. Návrhy dôležitých uznesení národného výboru sa predkladajú spravidla po prejednaní s orgánmi národných výborov nižšieho stupňa.

(2) Plenárne zasadanie národného výboru sa musí pripraviť tak, aby sa na ňom mohli na podklade rozborov vecne prejednať a riešiť otázky hospodárskeho a kultúrneho života kraja, okresu alebo obce. S predkladanými návrhmi sa musia poslanci včas oboznámiť, aby mali možnosť ich všestranne posúdiť, uplatniť k nim pripomienky, prípadne vzniesť ďalšie návrhy.

(3) Plenárne zasadanie národného výboru je verejné. Rada upovedomuje občanov o jeho konaní a o navrhnutom programe.

Rada národného výboru

§ 25

(1) Rada je výkonným orgánom národného výboru. Zabezpečuje a organizuje plnenie úloh národného výboru na všetkých úsekoch hospodárskej, kultúrnej a ostatnej spoločenskej činnosti podľa smerníc svojho národného výboru, národných výborov vyšších stupňov a ich rád. Prislúcha

jej riešiť všetky závažnejšie otázky širšieho dosahu, pokiaľ nie sú vyhradené plenárnemu zasadaniu národného výboru.

(2) Rada národného výboru najmä:

- a) organizuje vypracovanie a plnenie plánu rozvoja hospodárstva a rozpočtu; pritom sa sústreďuje na zabezpečenie hlavných článkov rozvoja hospodárstva a kultúry, na riešenie dôležitejších otázok spoločných niekoľkým odvetviám a na riešenie otázok presahujúcich svojimi hlavnými súvislosťami rámec jedného odvetvia;
koordinuje rozvoj hospodárstva riadeného národným výborom s rozvojom hospodárstva riadeného ministerstvami;
rozpracúva a zabezpečuje úlohy, ktoré vyplývajú z uznesenia národného výboru a rád národných výborov vyšších stupňov;
prejednáva a rieši iniciatívne návrhy komisií, poslancov, odborov národného výboru a národných výborov nižších stupňov a ich rád;
- b) usmerňuje a koordinuje činnosť komisií a riadi činnosť odborov národného výboru;
zabezpečuje riadenie hospodárskych a rozpočtových organizácií riadených kompetentným národným výborom a vymenúva a odvoláva ich vedúcich;
- c) usmerňuje a riadi činnosť rád národných výborov nižších stupňov a poskytuje im účinnú pomoc pri plnení úloh, predovšetkým pri zabezpečovaní proporcionálneho rozvoja hospodárstva, pri uplatňovaní progresívnych spôsobov hospodárenia a zdokonaľovania metód riadenia organizácií;
- d) organizuje sústavnú kontrolu plnenia stranických a vládnych uznesení, uznesení národného výboru i svojich vlastných a účinnosti opatrení prijatých na zabezpečenie úloh plánu a rozpočtu;
dbá o včasné a správne vybavovanie sťažností a podnetov pracujúcich.

(3) Rada národného výboru používa pri zabezpečovaní úloh najrôznejšie formy masovej organizátorskej a výchovnej činnosti. Zvoláva porady najlepších pracovníkov a novátorov, technickoekonomické konferencie, usporadúva diskusie k dôležitým otázkam a radí sa so spoločenskými organizáciami pri príprave závažných opatrení národného výboru. Za súčinnosti poslancov a opierajúc sa o iniciatívu občanov organizuje vytváranie uličných a osadných výborov a výborov žien a usmerňuje ich činnosť.

§ 26

Rada rozhoduje vždy v sbore, schádza sa na schôdzky podľa potreby, najmenej ale raz za 14 dní. Uznáva sa väčšinou hlasov všetkých svojich členov.

§ 27

(1) Radu tvorí predseda národného výboru, jeho námestníci, tajomník a ostatní členovia rady.

(2) Rada krajského národného výboru a Národného výboru hlavného mesta Prahy má 15 až 18 členov.

(3) Rada okresného národného výboru, mestského národného výboru v Bratislave, Ostrave, Brne a v Plzni a obvodného národného výboru v Prahe má 12 až 15 členov.

(4) Rada mestského, miestneho alebo obvodného národného výboru má v mestách (v obciach, mestských obvodoch) s počtom

nad 20 000 obyvateľov 12 - 15 členov,

od 10 000 do 20 000 obyvateľov 11 - 14 členov,

d 5000 do 10 000 obyvateľov 10 - 13 členov,

od 1500 do 5000 obyvateľov 9 - 11 členov,

od 600 do 1500 obyvateľov 7 - 9 členov,

do 600 obyvateľov 5 - 7 členov.

(5) So súhlasom rady národného výboru vyššieho stupňa možno počet členov rady podľa skutočnej potreby zvýšiť; na zvýšenie počtu členov rady krajského národného výboru treba súhlas vlády.

§ 28

(1) Radu zvolí národný výbor na celé volebné obdobie.

(2) Rada je podriadená a zodpovedná svojmu národnému výboru. Predkladá mu pravidelne zprávy o svojej činnosti.

(3) Národný výbor môže svoju radu i jej jednotlivých členov kedykoľvek odvolať.

(4) Rada zotráva vo svojej funkcii aj po uplynutí volebného obdobia, dokiaľ si novozvolený národný výbor nezvolí radu.

§ 29

(1) Rada národného výboru vyššieho stupňa usmerňuje a riadi činnosť rád národných výborov nižších stupňov a pomáha im pri plnení úloh.

(2) Rada národného výboru môže zrušiť uznesenie rady národného výboru nižšieho stupňa za podmienok určených v § 20.

(3) Rady národných výborov sú v svojej činnosti podriadené vláde.

§ 30

(1) Predseda národného výboru zastupuje národný výbor navonok. Zabezpečuje riadnu činnosť rady, najmä zvoláva a vedie jej schôdzky a zabezpečuje plnenie jej uznesení. Predseda národného výboru podpisuje spolu s tajomníkom nariadenia a iné uznesenia národného výboru a jeho rady.

(2) Náместníci zastupujú predsedu a ako členovia rady zodpovedajú za zverené úseky. Rada národného výboru môže poveriť zastupovaním predsedu v jednotlivých prípadoch aj iného svojho člena.

Komisie národného výboru

§ 31

Komisie sú iniciatívnymi, výkonnými a kontrolnými orgánmi národného výboru, vybavenými rozhodovacou právomocou na riadenie úsekov, pre ktoré boli ustavené.

Komisie sú výraznou formou priamej účasti pracujúcich v riešení a plnení úloh hospodárskej a kultúrnej výstavby, vypracúvania a zabezpečovania plánu a rozpočtu národného výboru, zabezpečovania operatívneho riadenia podnikov, kultúrnych, zdravotníckych, sociálnych a iných zariadení.

§ 32

(1) Komisie národného výboru najmä:

- a) riešia problémy v súvislosti s vypracúvaním a plnením úloh plánu a rozpočtu, uznesenia národného výboru a jeho rady;
- b) podieľajú sa na vypracúvaní a posudzovaní všetkých návrhov predkladaných plenárnemu zasadaniu národného výboru; iniciatívne predkladajú vlastné návrhy rade a plenárnemu zasadaniu národného výboru;
- c) kontrolujú, ako sa plnia stranícke a vládne uznesenia, uznesenia národného výboru a jeho rady na úseku činnosti, pre ktorý bola komisia ustavená; robia opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov;
- d) rozhodujú o všetkých dôležitých otázkach týkajúcich sa zabezpečovania plánu a rozvoja podnikov a zariadení, pokiaľ nie sú vyhradené plenárnemu zasadaniu národného výboru alebo jeho rade;
- e) majú právo požadovať od vedúcich podnikov, od predstavenstiev jednotných roľníckych družstiev, od vedúcich zariadení národného výboru atď. vypracovanie opatrení nevyhnutných na prípravu a zabezpečovanie plánu a na mobilizáciu všetkých miestnych zdrojov a rezerv. Dbajú, aby takéto opatrenia sa prejednali s pracujúcimi v podniku; na ich základe napomáhajú rozvoj socialistického súťaženía;
- f) organizujú preverky činnosti podnikov a zariadení, prejednávajú stav ich práce s ich vedúcimi pracovníkmi a ukladajú im záväzné opatrenia na odstránenie nedostatkov;
- g) rozhodujú jednotlivé otázky širšieho spoločenského významu a dôležité otázky týkajúce sa občanov.

(2) Komisie sústreďujú hlavnú pozornosť na prácu medzi obyvateľstvom a pracujúcimi v podnikoch a zariadeniach; úzko spolupracujú s organizáciami pracujúcich, najmä s Revolučným odborovým hnutím a Československým sväzom mládeže. Skúsenosti pracujúcich, ich podnety a pripomienky využívajú na vypracúvanie opatrení smerujúcich k tomu, aby podniky a zariadenia zdokonaľovali svoju činnosť a stále lepšie uspokojovali potreby občanov.

§ 33

(1) Komisie sú v svojej činnosti riadené a kontrolované národným výborom. Rada národného výboru usmerňuje a koordinuje činnosť komisií a zovšeobecňuje ich skúsenosti.

(2) Komisie v rámci svojej právomoci rozhodujú a robia opatrenia a môžu dávať záväzné pokyny vedúcim príslušných odborov národného výboru a vedúcim podnikov a zariadení riadených národným výborom.

(3) Ak odporuje opatrenie komisie plánu alebo rozpočtu, inému uzneseniu národného výboru alebo jeho rady alebo uzneseniam, predpisom a smerniciam vyšších orgánov a ak neurobí nápravu komisia sama, národný výbor alebo jeho rada uznesenie komisie zruší.

§ 34

(1) Do komisií volia národné výbory spravidla dve tretiny členov z poslancov národného výboru a ostatných členov volia z osvedčených pracovníkov zo závodov, z jednotných roľníckych družstiev, z kultúrnych zariadení a pod.

(2) Za predsedu komisie volí národný výbor spravidla člena rady, za tajomníka komisie spravidla vedúceho odboru.

(3) Komisie sa schádzajú, kedykoľvek je to potrebné na plnenie ich úloh. Rozhodujú väčšinou hlasov všetkých svojich členov.

§ 35

Na rozšírenie účasti pracujúcich pri plnení svojich úloh vytvárajú komisie aktívy zo vzorných pracovníkov, z odborníkov z jednotlivých úsekov hospodárskeho a kultúrneho života a z verejných pracovníkov; opierajú sa o poradné a pracovné sbory občanov pri podnikoch a zariadeniach; organizujú a riadia občiansku kontrolu.

§ 36

Komisie národných výborov vyšších a nižších stupňov navzájom spolupracujú a pomáhajú si. Komisie nemajú právo ukladať úlohy komisiám ani radám národných výborov nižších stupňov.

Poslanci národných výborov

§ 37

(1) Poslanec národného výboru zastupuje svojich voličov v národnom výbore. Radí sa s nimi o všetkých dôležitých opatreniach, rieši s nimi problémy volebného obvodu a uplatňuje ich skúsenosti, návrhy a pripomienky v národnom výbore a v jeho orgánoch.

(2) Poslanec národného výboru sa pravidelne schádza so svojimi voličmi, vysvetľuje im politiku Komunistickej strany Československa, oboznamuje ich so zákonmi, s nariadeniami a uzneseniami vlády, s uzneseniami národného výboru i národných výborov vyšších stupňov, mobilizuje a organizuje ich na ich uskutočňovanie. Skladá voličom pravidelne účty zo svojej činnosti.

(3) Poslanec národného výboru upevňuje styk s kolektívmi pracujúcich v závodoch svojho volebného obvodu, získava ich pre spoluprácu s národným výborom a rozvíja spoluprácu s odborovými organizáciami a ich orgánmi. Pravidelne ich informuje o úlohách národného výboru a vyžaduje si od nich podnety pre svoju prácu.

(4) Poslanec národného výboru vyššieho stupňa udržuje úzky styk s národnými výbormi nižšieho stupňa, ktoré pôsobia v jeho volebnom obvode, pomáha im a spolupracuje tiež s ich poslancami.

§ 38

Poslanec národného výboru je povinný aktívne sa zúčastňovať prác národného výboru, pracovať v niektorej komisii a svoju funkciu svedomite plniť.

§ 39

(1) Rada národného výboru je povinná vytvárať podmienky pre úspešnú činnosť poslancov národného výboru, najmä je povinná pravidelne informovať poslancov o dôležitých problémoch politického, hospodárskeho a kultúrneho rozvoja, o vlastných opatreniach i o opatreniach vyšších orgánov a organizovať výmenu skúseností z ich činnosti.

(2) Rada, komisie a odbory národného výboru prejednávajú vopred s poslancom národného výboru závažnejšie opatrenia, ktoré sa bezprostredne týkajú občanov jeho volebného obvodu.

§ 40

(1) Poslanec národného výboru iniciatívne predkladá národnému výboru, jeho rade a komisiám na prejednanie otázky spadajúce do ich pôsobnosti.

(2) Poslanec národného výboru je oprávnený vznášať na radu a komisie dotazy súvisiace s ich činnosťou. Tieto dotazy musia byť zodpovedané do 15 dní.

(3) Poslanec národného výboru má právo požadovať od vedúcich odborov všetky vysvetlenia vzťahujúce sa na činnosť odborov, ktoré sa mu musia bezodkladne poskytnúť.

(4) Poslanec národného výboru má právo prejednávať s vedúcimi podnikov, prevádzkárni a zariadení v obvode národného výboru sťažnosti a pripomienky občanov a odporúčať vedúcim opatrenia na odstránenie nedostatkov. V závažnejších prípadoch sa obracia na národný výbor, jeho radu alebo kompetentnú komisiu, aby vedúcemu uložila v záujme občanov vhodné opatrenia na nápravu nedostatkov.

§ 41

(1) Funkcia poslanca národného výboru je čestná. Podnik, družstvo alebo iná organizácia, v ktorej poslanec pracuje, je povinná umožniť mu výkon funkcie.

(2) Plnenie povinností poslanca národného výboru nemôže viesť k ujme na pracovnom zárobku, ani ku ukráteniu na právach a nárokoch vyplývajúcich z pracovného pomeru. Ustanovenia odseku 1 a 2 platia aj pre občanov zvolených národným výborom za členov jeho komisií.

(3) Nároky predsedov, ich námestníkov, tajomníkov a ostatných členov rád národných výborov, ktoré im vzniknú, ak nemôžu pre výkon funkcie vykonávať svoje pravidelné zamestnanie, upraví vláda.

Odbory národného výboru**§ 42**

(1) Národné výbory vytvárajú z politicky vyspelých a odborne kvalifikovaných pracovníkov, schopných organizátorov pre jednotlivé odvetvia alebo úseky činnosti svoje odbory. Odbory národného výboru pripravujú odborné podklady pre volené orgány národného výboru, podávajú im iniciatívne návrhy, pod ich vedením vyvíjajú organizátorskú činnosť, zabezpečujú a kontrolujú vykonávanie uznesení národného výboru, jeho rady a komisií a riešia otázky, ktorými ich tieto orgány poveria.

(2) Vedúci a ostatní pracovníci odborov sú povinní zúčastňovať sa schôdzok a besied poslancov národného výboru s voličmi, pomáhať im pri organizovaní týchto schôdzok a besied a pri zabezpečovaní úloh, ktoré z nich vyplynú.

(3) Vedúci odborov zodpovedajú za správne a včasné vybavovanie pripomienok, návrhov, sťažností a záležitostí občanov patriacich do ich pôsobnosti.

§ 43

(1) Činnosť odborov riadi národný výbor a jeho rada, ktorým sú odbory plne zodpovedné. Odbory sú viazané aj pokynmi kompetentných komisií a sú povinné plniť úlohy, ktoré im komisia uloží.

(2) Vedúci odborov sú v otázkach odborného vedenia odvetvia a v otázkach vyžadujúcich jednotnú celoštátnu úpravu viazaní smernicami a pokynmi kompetentného ministerstva

(ústredného orgánu). Obdobne sú vedúci odborov viazaní smernicami a pokynmi vedúcich odborov národných výborov vyšších stupňov.

(3) Národný výbor, jeho rada a kompetentná komisia môžu rozhodnutie a opatrenie odborov meniť alebo rušiť.

(4) Vedúci odboru národného výboru vyššieho stupňa môže zrušiť rozhodnutie a opatrenie odboru národného výboru nižšieho stupňa, ak je v rozpore s platnými predpismi alebo uzneseniami národných výborov. To isté oprávnenie prislúcha ministrom (vedúcim ústredných orgánov), ak ide o rozhodnutie a opatrenie odborov krajských národných výborov.

Oddiel 4

Prechodné a záverečné ustanovenia

§ 44

Orgány novozvolených národných výborov prevezmú najneskoršie do 30. júna 1960 úlohy orgánov doterajších národných výborov. Dokiaľ sa tak nestane, plnia orgány doterajších národných výborov svoje bežné úlohy.

§ 45

(1) Vláda podrobnejšie upraví rozšírenie právomoci národných výborov, najmä okresných, mestských a miestnych, určí právomoc a zodpovednosť národných výborov jednotlivých stupňov, vymedzí úlohy pri riadení jednotlivých úsekov hospodárstva a kultúry a okruh hospodárskych a rozpočtových organizácií, ktoré spravujú národné výbory jednotlivých stupňov.

(2) Vláda tiež upraví

- a) zásady organizačného usporiadania národných výborov jednotlivých stupňov a ich orgánov,
- b) postup pri rozhodovaní národných výborov (ich orgánov) o právnych pomeroch občanov a organizácií, ako aj o výkone týchto rozhodnutí orgánmi národných výborov alebo súdmi,
- c) rozsah nárokov poslancov národných výborov a občanov zvolených za členov komisií národných výborov, ako aj rozsah povinností podnikov, družstiev a iných organizácií, v ktorých pracujú.

(3) Vláda, prípadne orgány ňou poverené, urobia opatrenia potrebné pre nerušený prechod na novú organizáciu národných výborov a ich orgánov.

§ 46

Zrušujú sa:

zákon č. 13/1954 Zb. o národných výboroch v znení zákona č. 10/1957 Zb. a zákonného opatrenia Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 38/1958 Zb.,

vládne nariadenie č. 32/1954 Zb. o úprave niektorých pomerov členov národných výborov v znení vládneho nariadenia č. 39/1958 Zb.,

ustanovenia §§ 7 a 8 zákona č. 43/1955 Zb. o československých kúpeľoch a žriedlach,

vládne nariadenie č. 27/1956 Zb. o mestských národných výboroch v západočeských kúpeľoch,

vládne nariadenie č. 33/1958 Zb. o organizácii výkonných orgánov národných výborov v znení vládneho nariadenia č. 25/1959 Zb.,

zákon Slovenskej národnej rady č. 3/1954 Zb. SNR o pôsobnosti, organizácii a územnom obvode Mestského národného výboru vo Vysokých Tatrách,

nariadenie Sboru povereníkov č. 5/1954 Zb. SNR o pôsobnosti mestského národného výboru a obvodných národných výborov vo Vysokých Tatrách a o organizácii ich výkonných orgánov v znení nariadenia Sboru povereníkov č. 3/1957 Zb. SNR a č. 5/1957 Zb. SNR,

zákon Slovenskej národnej rady č. 6/1958 Zb. SNR o zriadení, organizácii a pôsobnosti Mestského národného výboru v Piešťanoch,

zákon č. 266/1920 Zb. o názvoch miest, obcí, osád a ulíc, ako aj o označení obcí miestnymi tabuľkami a číslovaní domov, a vykonávacie nariadenie č. 324/1921 Zb.

§ 47

Tento zákon nadobúda účinnosť 12. júnom 1960; vykoná ho vláda.

§ 12

Pôsobnosť, ktorá podľa tohto zákona patrí výrobným poľnohospodárskym správam, pokiaľ ju doteraz mali národné výbory podľa zákona č. 65/1960 Zb. o národných výboroch, vládneho nariadenia č. 71/1960 Zb. o rozšírení právomoci a zodpovednosti národných výborov a o usporiadaní a činnosti ich organizácií, zákona č. 51/1959 Zb. o výkupe poľnohospodárskych výrobkov a zákona č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách, u národných výborov zaniká.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.

Kopecský v. r.

Barák v. r.

Inž. Šimúnek v. r.

Inž. Jankovcová v. r.

Dr. Kyselý v. r.

Plojhar v. r.

David v. r.

Ďuriš v. r.

Krajčír v. r.

Krosnár v. r.

Generál armády Lomský v. r.

Machačová v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Poláček v. r.

Štrougal v. r.

Uher v. r.

Beran v. r.

Jonáš v. r.

Dr. Kahuda v. r.

Reitmajer v. r.

Dr. Škoda v. r.

Dr. Vlasák v. r.

Brabec v. r.

Inž. Černý v. r.

Dr. Neumann v. r.

Ouzký v. r.

Pospíšil v. r.

Inž. Púčik v. r.

